

SCRIEREA ȘI PRONUNȚAREA NUMELOR PROPRII

▣ Prof. Boteanu Mădălina

În mass-media apar frecvent:

- fenomenul accentuării greșite a numelor proprii românești și străine;
- scrierea greșită sau neconformă cu grafia limbii de origine;
- pronunțarea incorectă a numelor proprii.

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – AL. ROSETTI”
Raport de consultanță privind îndrumarea, coordonarea și analizarea monitorizărilor
efectuate de direcția de specialitate din cadrul Consiliului Național al
Audiovizualului cuprindere la calitatea limbii române folosite în audiovizual
REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ȘI TELEVIZIUNE

I. Fenomenul accentuării greșite afectează numele proprii românești din seria:

- „Lucia Morariu spune că...” (Radio România Actualități, 16.IX) – corect: *Morariu*;
- „*Strada Horia Măcelariu*” (Europa FM, 2.IX) – corect: *Măcelariu*;
- „*Dragoș Cojocariu*” (Antena 3, 19.IX, 22.IX) – corect: *Cojocariu*;
- „*Răzvan Ciubotariu, tânărul care a murit anul trecut*” (Național TV, 2.IX),
- „la telefon este domnul Octavian Morariu” (Realitatea TV, 30.X); corect: *Morariu*;
- „*Răzvan Ciubotariu, salvamarul care a murit anul trecut*” (N24, 2.IX) – corect: *Ciubotariu*;
- „*Adinel Olariu*” (N24, 2.IX) – corect: *Olariu*.

Acest tip de accentuare a numelor proprii este foarte răspândit, pronunția corectă apărând mult mai rar decât cea incorectă. Regula de accentuare este următoarea: numele proprii care provin de la nume de agent (*Olariu, Ferariu, Măcelariu, Pescariu, Morariu, Coșeriu* – de la *olar, f(i)erar, măcelar, pescar, morar, coșar/coșer*) se accentuează pe radical, ca substantivele nume de agent corespunzătoare, nu pe segmentul final. Accentul se plasează pe segmentul final în cazul numelor proprii de proveniență grecească (*Caragiu, Catargiu, Vasiliu etc.*); acest ultim tip accentual a fost adoptat, în mod analogic, și pentru numele proprii din prima categorie.

II. Și numele proprii străine sunt supuse erorilor de accentuare:

- „Pe Aeroporul **Orly**” (Național TV, 12.IX; N24, 12.IX) – corect: *Orly*

III. Nume proprii scrise greșit sau neconform cu grafia din limba de origine:

- „Tailanda” (N24, 5.X) – corect: *Thailanda*
- „KOLN” (Kanal D, 24.IX) – corect: *KÖLN*
- „Herta Muller” (Kanal D, 8.X; TVR 2, 8.X) – corect: *Müller*
- „Malayezia” (N24, 3.IV) – corect: *Malaysia*
- „Este așteptat la Palatul **Elisee**” (Antena 3, 12.IX) – corect: *Elisée*
- „**Munchen**” (N24, 19.IX) – corect: *München*
- Șoric, Mararu și Tonița” (Prima TV, 18.V) – corect: *Tonitza*

IV. Pronunțarea numelor proprii românești și străine:

- „O prezentare a lui [Mateiu] Caragiale” (TVR Cultural, 26.III, 27.III) – corect: [*Matei*];
- „Formația locală Olympique [olimpic]” (Radio România Actualități, 16.IV) – corect: [*olempic*];
- „precum brânza [camembert]” (Antena 1, 27.III) – corect: [*camãber*];
- „Vaclav [vaclav] Klaus” (N24, 23.III) – corect: [*va:tslaf*];
- „Pisicile, micii gardieni ai Muzeului Ermitaj [**hermitagi**] din Sankt Petersburg” (N24, 16.IV) – corect: [**ermitaj**];
- „Marchizul de [sade]” (Antena 1, 1.IV) – corect: [*sad*].
- „Elvis Presley a prestat (...) în 1977, la [**Indianapoli**]” (Europa FM, 21.IX) – corect: [*Indianapolis*];
- „Plecase din capitala [Niu **Delhi**]” (Național TV, 5.IX) – corect: [*Niu Deli*];
- „granzii din **Première** [premjer] Ligue” (Antena 1, 19.IX) – corect: [*prəmjer*].
- „trofeul de la Roland Garros [garo]” (B1 TV, 4.X) – corect: [*garos*]

1. Liviu Rebreanu a fost un prozator și dramaturg român, membru al Academiei Române.
2. Ștefan cel Mare a fost domn al Moldovei între anii 1457 și 1504.
3. Cel mai cunoscut erou din mitologia greacă este Hercule.
4. Ciobanul-cu-Oile este o constelație mică situată în emisfera boreală.
5. Someșul Mic se formează din unirea Someșul Rece cu Someșul Cald în dreptul localității Gilău
6. Praga are diferite supranume, printre care *Praga mater urbium* ("mama orașelor"), "Orașul celor o sută de clopotnițe" sau "Orașul de aur".
7. Climatul orașului Bordeaux este oceanic.
8. Vasile Alecsandri a fost unul dintre fruntașii mișcării revoluționare din Moldova.
9. Teatrul lui Racine a zugrăvit pasiunea ca o forță fatală ce îl distruge pe cel care o posedă.

- *toate substantivele proprii se scriu cu inițială majusculă*
- *numele proprii de persoane se scriu cu inițială majusculă la toți termenii, cu excepția cuvintelor ajutătoare Ex. Mihai Viteazul, Ali-Pașa*
- *se scriu cu majusculă numele proprii mitologice și religioase Ex. Jupiter, Minerva, Buda, Hristos, Allah*
- *se scriu cu majusculă numele astrilor și constelațiilor Ex. Marte, Jupiter*
- *denumirile geografice se scriu cu majusculă la toți termenii Ex. Poiana Țapului, Târgu Frumos*
- *indiferent de limba din care provin, toponimele străine cunoscute de mai multă vreme la noi s-au adaptat fonetic, morfologic și ortografic și se scriu după tradiție Ex. Florența (Firenze), Sena (Seine), Salonic (Thessaloniki)*
- *– toponimele străine neadaptate se scriu etimologic, cu ortografia limbilor respective Ex. Bruxelles, New York*
- *– uneori, antroponimeleromânești se scriu în conformitate cu dorința purtătorilor acestor nume, chiar dacă acest fapt este în contradicție cu normele actuale ale limbii ex. George Topîrceanu*
- *- antroponimele străine se scriu respectându-se ortografia limbilor din care provin. Ex. Shakespeare (șeikspiã)*

Pronunțarea numelor proprii

- ▣ Numele proprii românești, cu mici excepții, nu ridică probleme de pronunțare. Rarele dificultăți de pronunțare țin:
 - de calitatea sunetelor (Caragiale – 4 silabe, Brătianu – 3 silabe, Pecica – 2 silabe) – *i* este semivocală
 - de accent: Govora, Sofia, (Alecu) Russo
- ▣ Se atrage atenția elevilor asupra pronunțării numelui arhitectului Anghel Saligny [salini], pictorului Iosif Iser [izer], scriitorului Gala Galaction [galaction].
- ▣ Pronunțarea numelor proprii străine trebuie să țină cont de limba din care provin: Efel [efel].

Nume proprii străine

Pentru unele nume greco-latine se recomandă forme diferite față de anexa la DOOM1 :

- ▣ !*Bahus*/(lat.) *Bacchus*, **nu** *Bacus*
- ▣ !*Damocles*, **nu** *Damocle*
- ▣ (cf. și expresia consacrată *sabia lui Damocles*)
- ▣ ! *Menalaos*, **nu** *Menelau*
- ▣ !*Oedip* [ödip], **nu** *Edip*
- ▣ (cf. și redarea titlului tragediei antice *Oedip rege* și al operei lui George Enescu)
- ▣ Pentru *Artemis* se recomandă g.-d. *lui Artemis*, **nu** *Artemidei*

Reguli de scriere a numelor proprii

1. **Liviu Rebreanu** a fost un prozator și dramaturg român, membru al Academiei Române. – *toate substantivele proprii se scriu cu inițială majusculă*
2. **Ștefan cel Mare** a fost domn al Moldovei între anii 1457 și 1504. – *numele proprii de persoane se scriu cu inițială majusculă la toți termenii, cu excepția cucintelor ajutătoare*
3. Cel mai cunoscut erou din mitologia greacă este **Hercule**. – *se scriu cu majusculă numele proprii mitologice și religioase*

4. **Ciobanul-cu-Oile** este o constelație mică situată în emisfera boreală. – *se scriu cu majusculă numele astrilor și constelațiilor*

5. **Someșul Mic** se formează din unirea Someșului Rece cu Someșul Cald în dreptul localității Gilău. – *denumirile geografice se scriu cu majusculă la toți termenii*

6. **Praga** are diferite supranume, printre care *Praga mater urbium* ("mama orașelor"), "Orașul celor o sută de clopotnițe" sau "Orașul de aur". – *indiferent de limba din care provin, toponimele străine cunoscute de mai multă vreme la noi s-au adaptat fonetic, morfologic și ortografic și se scriu după tradiție*

7. Climatul orașului **Bordeaux** este oceanic. – *toponimele străine neadaptate se scriu etimologic, cu ortografia limbilor respective*

8. **Vasile Alecsandri** a fost unul dintre fruntașii mișcării revoluționare din Moldova. – *uneori, antroponimeleromânești se scriu în conformitate cu dorința purtătorilor acestor nume, chiar dacă acest fapt este în contradicție cu normele actuale ale limbii*

9. Teatrul lui **Racine** a zugrăvit pasiunea ca o forță fatală ce îl distruge pe cel care o posedă. – *antroponimele străine se scriu respectându-se ortografia limbilor din care provin.*

EXERCITII

1. Pronunță corect următoarele toponime:

- Cortina d'Ampezzo – celebră stațiune de schi în Italia
- Düsseldorf – oraș în Germania
- Graz – oraș în Austria
- Le Havre - oraș în N-V Franței
- Mallorca – G-D Mallorcăi, cea mai mare insulă din arh. Baleare; locuitor – mallorquin
- Nantes - oraș în V Franței
- Rouen – oraș în Franța
- Salzburg - oraș în Austria
- Sevilla - oraș în S-V Spaniei; locuitor: sevillan
- Stockholm – capitala Suediei
- Toulouse - oraș în S-V Franței
- Zürich – oraș și canton în N Elveției

2. Rescrie corect următoarele toponime a căror pronunțare este reprodusă aici:

Aman – capitala Iordaniei,

Beigin – capitala Chinei,

Bordo- oraș în S-V Franței, locuitor: bordelez,

Brusel – capitala Belgiei, locuitor: bruxellez,

Chito - capitala statului Ecuador,

München – oraș în S-E Germaniei, locuitor: munchenez,

Niu déli – capitala federală a Indiei,

Niu iorc – oraș în SUA,

Okinava – insulă în arhipelagul japonez,

Șicago – oraș în SUA

3. Rescrie corect următoarele antroponime românești:

Vasile Alexandri, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Mihail Cogălniceanu, Costache Negruți, Teodor Paladi (pictor), Anton Pan, Ion Pilat, Al. Filipide, C. A. Roseti, Alecu Ruso, Nicolae Tonița.

4. Pronunță corect următoarele nume de personalități ale culturii universale:

Baudelaire – poet simbolist francez *Florile răului*,

Boileau – scriitor și istoric francez,

Byron - poet romantic englez,

Cervantes – scriitor spaniol *Don Quixote*,

Chopin – pianist și compozitor polonez,

Corneille – dramaturg francez *Mincinosul, Iluzia comică*

Delacroix – pictor, desenator, gravor francez,

Descartes – filozof și savant francez,

Dürer – pictor, desenator, gravor german,

Flaubert – scriitor francez *Madame Bovary*,

Goethe – scriitor, gânditor și om de știință german,

Hugo – scriitor francez *Mizerabilii, Căsuța de la Notre Dame*

Kepler – astronom și matematician german,

La Bruyère – scriitor și moralist francez *Caracterele*,

Maupassant – scriitor francez,

Molière – dramaturg francez, reprezentant al comediei clasice *Avarul, Mizantropul*,

Mozart – compozitor austriac *Nunta lui Figaro*,

Nietzsche – filozof german,

Pasteur – chimist și biolog francez, fondatorul microbiologiei, vaccinul antirabic,

Poe – poet, prozator și critic literar american,

Rabelais – scriitor și umanist francez, *Gargantua și Pantagruel*,

Rousseau – gânditor iluminist, scriitor francez,

Schiller – poet și dramaturg german *Wilhelm Tell*,

Schopenhauer – filozof german,

Schubert – compozitor austriac, considerat cel mai important autor de lieduri,

Shelley – poet englez,

Swift – scriitor englez de origine irlandeză, *Călătoriile lui Gulliver*,

Voltaire – scriitor iluminist francez,

Wagner – compozitor, dirijor.

5. Indicați pronunția cuvintelor:

a) Medgidia, Rio de Janeiro, Brescia, Vaduz, Bruxelles, Sevilla, Chile, Barcelona, Cagliari, La Paz, Qatar, Addis Abeba, Ankara, Bahrain, Bangladesh, Botswana, Ciudad de Mexico, Dakar, Djakarta, Helsinki.

b) Camus, Stendhal, Steinbeck, Quintus.

6. Precizați locul accentului în următoarele cuvinte:

Belfast, Manhattan, Beirut, Nobel, Eiffel

7. Alegeți varianta corectă:

Napoleon/Napoleon, Bogdan/Bogdan, Miron/Miron, Natalia/Natalia, Rozalia/Rozalia, Coralia/Coralia, Solomon/Solomon, Ștefan/Ștefan, Paris/Paris (personaj mitologic), Pegas/ Pegas, Procust/Procust, Hercule/ Hercule.